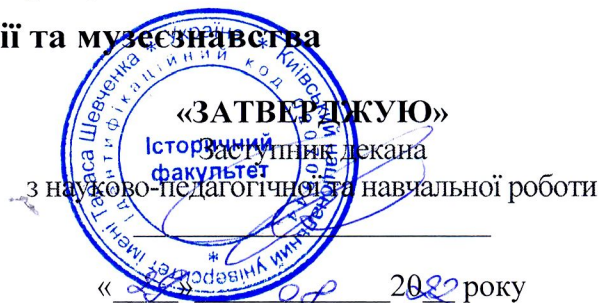

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
Історичний факультет

Кафедра археології та музеєзнавства

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Традиції та інновації в розвитку матеріальної культури

для студентів

галузь знань
спеціальність
освітній рівень
освітня програма
вибірковий блок
вид дисципліни

03 Гуманітарні науки
032 Історія та археологія
другий (магістерський)
Археологія
Галузева археологія
вибіркова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2022 /2023
Семестр	3
Кількість кредитів ECTS	4
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	іспит

Викладачі:

1. *Рижов Сергій Миколайович*, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри археології та музеєзнавства.

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» __ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» __ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2022

Розробники:

Рижов Сергій Миколайович, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри археології та музеєзнавства.

ЗАТВЕРДЖЕНО

Зав. кафедри археології та музеєзнавства

 (Терпиловський Р. В.)

Протокол №1 від «25» 08 2022р.

Схвалено науково-методичною комісією історичного факультету

Протокол від «26» 08 2022 року №1

Голова науково-методичної комісії (Терес Н. В.)

ВСТУП

1. Мета дисципліни – сформувати у студентів системну уяву про методи та джерела вивчення традицій та інновацій в розвитку матеріальної культури на основі археологічних джерел.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. **Знати** основні методи дослідження археологічних джерел та періодизацію преісторії та археології.

2. **Вміти** визначати основні культурно-хронологічні етапи дописемної історії.

3. **Володіти елементарними навичками** початкової систематизації та розподілу різноманітних археологічних джерел; специфіка програми **потребує** використання іншомовних джерел.

3. Анотація навчальної дисципліни:

Ознайомленням сучасних підходів пояснення змін в розвитку матеріальної культури людства у просторово-часових локусах на основі дослідження та реконструкції археологічних джерел. Розкриття понять традиції та інновації на основі визначення типологічних та технологічних характеристик артефактів та типів археологічних пам'яток. Визначення специфіки процесу дослідження традиції та інновації на основі техніко-типологічних характеристик окремих типів кам'яних, керамічних та залізних виробів. З'ясування ключових технологічних та типологічних змін в преісторії. Висвітлення основних підходів до вивчення традицій та інновацій в археології. Аналіз основних археологічних підходів по вивченню традицій та інновацій в історії людства.

4. Завдання (навчальні цілі): формування цілісної системи археологічних знань про зміст традицій та інновацій в історії розвитку матеріальної культури. У результаті вивчення курсу студенти повинні **засвоїти** елементи та шляхи науково-дослідної роботи з історичної реконструкції традицій та інновацій в розвитку матеріальної культури на основі археологічних джерел, **вміти** оцінювати головні тенденції та динаміку традиційного та інноваційного розвитку матеріальної культури. **Аналізувати** культурні традиції та інновації за археологічним матеріалом. Набути **навички** роботи з науковою літературою.

Дисципліна спрямована на формування наступних програмних компетентностей:

ПК: здатність розв'язувати складні задачі дослідницького та/або інноваційного характеру в сфері історії та археології;

ЗК 1: здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;

ЗК 5: здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності);

ФК 1: здатність виявляти та досліджувати історичні й археологічні джерела різних видів, аналізувати наукові тексти, узагальнювати інформацію;

ФК 4: здатність виявляти специфіку в підходах до вирішення проблем в галузі історії та археології представників різних наукових напрямів та шкіл, критично осмислювати новітні досягнення історичної науки;

ФК 5: здатність розробляти і реалізовувати наукові та прикладні проекти у сфері історії, археології та/або дотичні до них міждисциплінарні проекти;

ФК 6: здатність здійснювати експертний аналіз в предметній області;

ФК 9: здатність використовувати сучасні цифрові інструменти і технології для проведення досліджень та професійної діяльності у сфері історії та археології;

ФК 12: здатність до науково-фондової роботи, польових описів, комплектування, обліку, обробки і класифікації, реконструкції, забезпечення збереження археологічних зібрань;

ФК 13: здатність проводити аналіз специфічного археологічного матеріалу, вміти орієнтуватися в теоретичних концепціях галузевої археології.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання		Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумко- вій оцінці з дисциплін и
Код	Результат навчання				
1.1	Знати основний термінологічно-понятійний апарат традиційно-інноваційного підходу в археології.	лекція, робота	самостійна	контрольна робота 1 (тест)	4%
1.2	Знати загальну археологічну культурно-хронологічну періодизацію.	лекція, робота	самостійна	контрольна робота 2 (тест)	4%
1.3	Знати основні визначення та відображення традицій та інновацій в археологічному матеріалі.	лекція, робота	самостійна	контрольна робота 1 (тест)	6%
1.4	Знати основні традиційні культурні типи матеріальної культури в археології.	лекція, робота	самостійна	контрольна робота 2 (тест)	6%
2.1	Вміти характеризувати (визначити риси, які характерні й властиві) традиційні типи матеріальної культури у просторово-часових вимірах.	семінар		усне опитування	8%
2.2	Вміти визначати й попередньо оцінювати археологічні колекції та музейно-краєзнавчі зібрання.	семінар		усне опитування	8%
2.3	Вміти визначати методи дослідження залишків матеріальної культури.	семінар		усне опитування	8%
2.4	Вміти визначати основні характеристики культурних традицій за археологічною типологією.	семінар		усне опитування	8%
2.5	Вміти провести аналіз традиційних та інноваційних культурних явищ за археологічними матеріалами.	самостійна робота		реферат	4%
2.6	Вміти з'ясувати особливості співвідношення та взаємозв'язку традицій та інновацій в матеріальній культурі.	самостійна робота		реферат	4%
2.7	Вміти встановлювати причинно-наслідковий зв'язок між традицією та інновацією.	лекція, робота	самостійна	іспит	20%
2.8	Вміти з'ясувати причини та умови появи інновацій в розвитку матеріальної культури.	лекція, робота	самостійна	іспит	20%

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання (необов'язково для вибіркових дисциплін, які не входять до блоків спеціалізації)

Результати навчання дисципліни (код) Програмні результати навчання (назва)	1.1	1.2	1.3	1.4	2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	2.6	2.7	2.8
ПРН 6. Здійснювати експертизу пам'яток історії, археології та культури з метою їх охорони та можливого подальшого використання		+	+			+		+		+		
ПРН 13. Здійснювати стратегічне планування археологічних досліджень в умовах ринкової динаміки та конкуренції, застосовувати на практиці методи історичної реконструкції соціально-економічних процесів минулого на основі археологічних джерел	+				+		+		+		+	+
ПРН 14. Розробляти та проводити спеціальні експериментально-археологічні дослідження для популяризації історії та археології	+						+		+			
ПРН 15. Проводити дослідну роботу з вивчення археологічних колекцій, визначати історичну, наукову та інформаційну цінність артефактів		+	+	+	+	+		+		+		

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання:

1. Контрольна робота з тем ЗМ1 (тест): РН 1.1, 1.3 – 10 балів/5 балів*.
2. Контрольна робота з тем ЗМ2 (тест): РН 1.2, 1.4 – 10 балів/5 балів.
3. Реферативна культурно-хронологічна таблиця з тем ЗМ1: РН 2.5 – 10 балів/5 балів.
4. Реферативна культурно-хронологічна таблиця з тем ЗМ2: РН 2.6 – 10 балів/5 балів.
5. Оцінювання роботи під час семінарських занять ЗМ1: РН 2.1-2.2 – 10 балів/5 балів.
6. Оцінювання роботи під час семінарських занять ЗМ2: РН 2.3-2.4 – 10 балів/5 балів.

* максимальний бал/ пороговий бал для отримання позитивної оцінки з відповідної форми контролю.

- підсумкове оцінювання: – іспит;

- максимальна кількість балів, які може отримати студент – 40 балів;

Оцінюються такі результати навчання студента: вміння встановити причинно-наслідковий зв'язок між археологічними джерелами та методами дослідження в археології палеоліту, з'ясувати причини та умови зміни культурних традицій в археології палеоліту, визначити місце кам'яних традицій в історико-археологічній періодизації на фоні природно-кліматичних змін.

мінімальний пороговий рівень екзаменаційної оцінки, за якої іспит вважається складеним – 24 бали.

Необхідна умова допуску до екзамену: студент не допускається до екзамену, якщо під час семестру набрав менше ніж 20 балів (критично-розрахунковий мінімум). Рекомендований мінімум допуску до екзамену 36 балів.

7.2 Організація оцінювання:

Контроль знань студента здійснюється за модульно-рейтинговою системою. Загальну кількість балів студента формують семестрові бали, отримані з усіх тем двох змістових модулів (бали, отримані під час семінарів (усні опитування); бали, отримані за виконання рефератів; бали, отримані під час модульного контролю (за виконання тестових завдань), а також бали, отримані під час складання підсумкового контролю (екзамену), а саме: за виконання запропонованих тестових завдань.

Зміст курсу поділений на 2 змістових модулі. Кожний змістовий модуль включає в себе лекції, семінари, самостійну роботу студентів, які завершуються рейтинговим контролем рівня засвоєння знань програмного матеріалу відповідної частини курсу. У змістовий модуль 1 (ЗМ1) входять теми 1-4, у змістовий модуль 2 (ЗМ2) – теми 5-8.

Оцінка успішності знань студентів здійснюється в двох формах: семестрове оцінювання (контрольні роботи, усне опитування, реферативна культурно-хронологічна таблиця) і підсумкове оцінювання (іспит).

Загальна сума балів – 100 балів (із них, семестрове оцінювання – максимум 60 балів; підсумкове оцінювання (іспит) – максимум 40 балів).

<i>Змістовий модуль 1 Методи та підходи вивчення традицій та інновацій в археології</i>			<i>Змістовий модуль 2 Традиції та інновації в преісторії</i>			<i>Іспит</i>
30 заліковий бал (максимум)			30 залікових балів (максимум)			
<i>Самостійна робота (реферат-таблиця)</i>	<i>Семінари</i>	<i>Модульний контроль</i>	<i>Самостійна робота (реферат-таблиця)</i>	<i>Семінари</i>	<i>Модульний контроль</i>	
10 (максимум)	10 (максимум)	10 (максимум)	10 (максимум)	10 (максимум)	10 (максимум)	

Упродовж семестру оцінюється робота студента *під час кожного семінару* (доповідь, доповнення, участь у дискусії). Під час семінару студент має можливість досягти від 1 до 3 балів. Критеріями оцінювання відповіді студента під час семінару є:

- повнота розкриття питання 1 бала;
- логіка викладення 1 бала;
- використання основної і додаткової літератури 1 бала;

Реферативно-аналітична таблиця культурно-хронологічної періодизації традицій та інновацій в преісторії студент подає викладачеві на останньому семінарі кожного Змістового модулю, зокрема частина 1 – археологічна періодизація, палеоантропологічна таксономія, соціальна організація та геохронологія і частина 2 – культурно-хронологічний зміст та абсолютна хронологія реферативної таблиці. Критеріями оцінки самостійної роботи студента є:

- глибоке розкриття проблеми, відображена власна позиція 10 балів;
- тема розкрита неповно 7 балів;
- таблиця суто компілятивного рівня 4 балів;
- розкритий лише окремих аспект 2 балів.

Після завершення відповідно Змістового модулю 1 і Змістового модулю 2 проводяться **контрольні роботи** у формі тестування, зокрема Контрольна робота 1 і Контрольна робота 2. Тестування містить 10 запитань і 5 варіантів відповідей. Тільки одна правильна відповідь, яка оцінюється в 1 бал.

У випадку відсутності студента з поважних причин відпрацювання та перездачі модульних контрольних робіт здійснюються у відповідності до «Положення про порядок оцінювання знань студентів при кредитно-модульній системі організації навчального процесу» від 1 жовтня 2010 року.

Екзаменаційний білет для тесту з курсу містить 20 питань. Кожне питання має п'ять варіантів відповідей. Правильним варіантом є тільки один. Правильна відповідь оцінюється у 2 бали.

Критеріями оцінювання відповіді є:

Правильна відповідь на всі запитання	40
Правильна відповідь на 10 запитань	20
Правильна відповідь на 5 запитань	10
Правильна відповідь на 2 запитання	4
Не має жодної правильної відповіді	0

Умовою допуску до екзамену є отримання студентом під час семестрового оцінювання не менше ніж 20 балів (**критично-розрахунковий мінімум**). При цьому обов'язковим є успішне складання модульних контрольних робіт. **Рекомендований мінімум** для допуску до екзамену – 36 балів.

При простому розрахунку отримаємо:

	Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Іспит	Підсумкова оцінка
Мінімум	18	18	24	60
Максимум	30	30	40	100

7.3 Шкала відповідності оцінок

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій і семінарських занять.

№ п/п	Назва теми	Кількість годин		
		лекції	семінари	самостійна робота
<i>Розділ 1. Методи та підходи вивчення традицій та інновацій в археології.</i>				
1.	Тема 1. Теоретичні підходи у вивченні традицій та інновацій а археології	4	2	10
2.	Тема 2. Категорії та типи інновацій. Типологія та класифікація традицій та інновацій.	2	2	10
3.	Тема 3. Археологічна культура та матеріальна культура в преісторії.	2	2	5
4.	Тема 4. Традиції та інновації в археологічній типології.	3	2	5
5.	<i>Реферат з тем ЗМ1</i>	-	-	10
6.	<i>Контрольна робота з тем ЗМ1</i>	1	-	-
<i>Розділ 2. Традиції та інновації в преісторії.</i>				
7.	Тема 5. Традиції та інновації у виготовленні кам'яних виробів.	4	2	10
8.	Тема 6. Керамічне виробництво. Визначення та опис традицій, інновацій в преісторії.	2	2	10
9.	Тема 7. Традиції та інновації в житлобудівництві дописемної історії.	2	2	5
10.	Тема 8. Традиційні ознаки символізму в матеріальній культурі дописемної історії.	3	2	5
11.	<i>Реферат з тем ЗМ2</i>	-	-	10
12.	<i>Контрольна робота з тем ЗМ2</i>	1	-	-
13.	ВСЬОГО	24	16	80

Загальний обсяг **120 год.**, в тому числі:

Лекцій – **24 год.**

Семінари – **16 год.**

Самостійна робота – **80 год.**

9. Рекомендовані джерела:

Основна:

1. Березанська С. С., Гладилін В. М., Гладких М. І. та ін. Давня історія України в трьох томах. Первісне суспільство. Том 1. Київ : Наукова думка, 1997. 550 р.
2. Залізник Л. Л. (редактор) Археологія України. Курс лекцій. Київ:Либідь, 2005.
3. Рижов С. М., Бурдо Н. Б., Відейко М. Ю. et al. Давня кераміка України. 2002.
4. Сегеда С. Антропологія. Навчальний посібник для студентів гуманітарних спеціальностей вищих навчальних закладів. Київ:Либідь, 2001. 336 с.
5. Ситник О. Культурна антропологія. 2012.
6. Словник-довідник з археології. Київ, 1996.
7. Станко В.Н., Гладких М.І., Сегеда С.П. Історія первісного суспільства. - К.: Либідь. - 1999.
8. Україна: хронологія розвитку з давніх часів до пізньої античності. Том 1. – К.: КВІЦ, 2007.
9. Connor O., Smith C., Holt J. Z., Smith C., Holt J. Z. Encyclopedia of Global Archaeology. 2020. 8149 p.
10. Chazan, Michael. World Prehistory and Archaeology: pathways through time. World Prehistory and Archaeology, 3rd ed, Routledge, 2016

Додаткова:

1. Гарден Ж. К. Теоретическая археология. М., 1983.
2. Маркарян Э. С. Глобальное моделирование, интеграция наук и системный подход : Системные исследования. М., 1981.
3. Массон В. М. Вивчення культурного процесу за археологічними матеріалами // Археологія - 57. Київ, 1987.
4. Методологические проблемы исследования этнических культур : Материалы симпозиума. Ереван, 1978.
5. Преемственность и инновации в развитии древних культур. Ленинград, 1981.
6. Традиции в истории культуры. М., 1978.
7. Archaeological Theory Today. Hodder, I. (ed.). Cambridge: Polity Press. 2001.
8. Childe, V.G. Piecing Together the Past, the Interpretation of Archaeological Data. London, 1956.
9. Renfrew, C. and Bahn, P. Archaeology: Theories, Methods and Practice, 4th edn. London, 2004.
10. Renfrew, C. and Morley, I. Becoming Human: Innovation in Prehistoric Material and Spiritual Culture. Cambridge University Press, Cambridge, 2009.